

ממאמרות לדברות דרך המכות פרשת בא

משנה מסכת אבות פרק ה':

בעשרה מאמרות נברא העולם ומה תלמוד לומר והלא במאמר אחד יכול להבראות אלא להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות:

בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה יז:

תנינן בעשרה מאמרות נברא העולם ואלו הן בראשית, ורוח אלהים מרחפת, ויאמר אלהים יהי אור, ויאמר אלהים יהי רקיע, ויאמר אלהים יקוו המים, ויאמר אלהים תדשא הארץ, ויאמר אלהים יהי מאורות, ויאמר אלהים ישרצו המים, ויאמר אלהים תוצא הארץ, ויאמר אלהים נעשה אדם, מנחם בר יוסי מוציא ורוח אלהים מרחפת, ומביא ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם, אמר רבי יעקב בן קורשאי מאמר ניתן לרוח בפני עצמה.

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לב עמוד א':

רבי יוחנן אמר: כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם. הי נינהו - ויאמר - (ויאמר) דבראשית תשעה הוו! - בראשית נמי מאמר הוא, דכתיב בדבר ה' שמים נעשו.

ליקוטי הלכות, כבוד אב ואם ב, ה':

על-ידי המכות נתגדל כבודו ותבואה, כמו שכתוב אצל כל מכה, למען תדע כי לה' הארץ, "כי אין פה אלקינו", וכיוצא בזה. והיה אז בחינת חדוש העולם, כי שדד המערכות על-ידי המכות, כי הצרף לחדש העולם, כי על-ידי פגם הכבוד, פגם עשרה מאמרות, נפגם כל העולם שקיימו על-ידי עשרה מאמרות שבהם נברא ועל-כך הצרף עתה לחדש העולם. וזה היה על-ידי אלו העשר מכות שעל ידם נתגדל כבודו ותבואה פני"ל ונתבטל ונפל עשר כתרין שלקחם מהם מעוט כבודו ותבואה, כפיכך, ואז נתחדש העולם פני"ל. כי על-ידי זה בעצמו שנתגדל כבודו ותבואה העולם, כי עקר חדוש העולם וקיימו הוא על-ידי כבודו ותבואה פני"ל, כי הכל ברא לכבודו פני"ל.

שפת אמת שמות פרשת בא שנה תרלא :

א"י מו"ר זצלה"ה הגיד כי מה שהי' צורך לעשר מכות. להסיר הקליפה והסתר מעשרה מאמרות לעשותן עשרת הדברות עכ"ד ז"ל.

פ"י כי בעולם הזה נסתר זה שעיקר חיות הכל רק אותיות התורה המאמרים שנבראו ע"י. וז"ש שנותנין שכר לצדיקים המקיימים העולם שנברא בע"מ. פ"י שהם יודעין ודבקין בשורש חיות הנעלם שע"י הע"מ. וע"י כל מכה הסיר הסתר מאמר א'. ונעשין עשרת הדברות. פ"י דיבור לשון הנהגה. כמ"ש דבר א' לדור. וכמ"ש בזוה"ק פ"י ודברת במ בשבתך כו' בלכתך כו'. שמנהיג כל מעשיו עפ"י דברי השיי ואחדותו ואהבתו שיהיו כל מעשיו לשיי ע"ש פ' ואתחנן. וזה פ"י בדבר מעריב ערבים. בחי' מלכות שמים להיות כבוד שמו גם בתוך העירוב וההסתר ע"י אמונה [כמ"ש אמת ואמונה ערבית כמ"ש במ"א]. ובשעת הגלות נסתר האמת. וז"ש זוה"ק וארא שבחי' הדיבור הי' בגלות. וז"ש מרע"ה ואני ערל כו' לא איש דברים כו'. ובשעת קבלת התורה נתגלה בחי' הדיבור כמ"ש וידבר אלקים כו' ע"ש בזוה"ק. [וז"ש במדרש דברים משזכה לתורה אלה הדברים כו' ע"ש].

שפת אמת שמות פרשת בא שנה תרלט :

בשם מו"ז ז"ל כי העשרה מאמרות ועשר מכות ועשרת הדברות הכל אחד כו'. כי המאמרות היו בכלל. ואח"כ בפרטות לתקן ולהעמיד כ"ד על מקומו ואז יש גלות ויגיעות רבות לברר כל הפרטים. ואח"כ חזר וכלל. וכלל האחרון אחר הפרט הוא קיים לעד. וניתקנו אח"כ העשרה מאמרות ונעשה מהם דיברות כי דיבור הוא מפורש ומבורר יותר ממאמר.

שפת אמת שמות פרשת וארא [תרל"ה]:

מו"ז ז"ל הי' אומר כי עשר מכות נגד עשרה מאמרות ועי"ז באו אח"כ לעשרת הדברות כו'. דאיתא בעשרה מאמרות נברא העולם ומה ת"ל כו' כדי להפרע מרשעים ולתת שכר טוב לצדיקים. בוודאי להפרע מרשעים הוא פרעה דכ"י ב"י ואני ועמי הרשעים. ולתת שכר טוב לצדיקים היא התורה שנק' טוב שניתן לבני"י. ופי' זה כי קודם החטא הי' יכול להבראות במאמר אחד. אבל הקדוש ברוך הוא ראה כי יחטא האדם ויהי תערובת טו"ר. ולכן נחלקו אח"כ העשרה מאמרות שהי' בכלל ונפרטו צד הרע העשר מכות לרשעים. והטוב עשרת הדברות שהוא בפרט. ודיבור לשון הנהגה כמ"ש בזה"ק ע"פ ודברת בס להתנהג כל המעשים ע"פ דברי תורה ע"ש. ולהביא הקדושה בפרטות בכל מעשה. צריכין מקודם לתקן צד הרע עשר מכות. ולכן יצ"מ הכנה לכל המצות...

שפת אמת במדבר פרשת מטות [תרנ"א]:

ענין הפרש זה כמו החילוק בין עשרה מאמרות לעשרת הדיברות. כי מאמר היא רק לחוץ להודיע הרצון יהי רקיע. יהי מאורות. ודיבור הוא פנימיות עצם הדיבור. כענין שם מדבר שנקרא האדם מדבר. ולא אומר. כי הדיבור הוא בעצם לא במקרה כמו המאמר....
וכן הי' מעלת בני"י בקבלת התורה שנגלה פנימיות דבר ה' בדיברות יותר מעשרה מאמרות. ומעין זה החילוק בין ימי המעשה שהוא כח עשרה מאמרות שבכל יום הי' בריאה מיוחדת יהי אור. רקיע. ובשבת לא הי' בריאה וכי' ויברך כו' את יום השביעי א"כ הוא בחי' עצם הדיבור, ובכל הימים שכי' ברכה כי' ויברך כו' לאמר כו' וכי' ויברך כו' ויאמר להם כו' פרו ורבו. ובש"ק כתיב ויברך סתם והוא עצם הדיבור. ולכן בשבת ניתנה תורה שהם בחי' עשרת הדיברות כנ"ל.

שיר השירים פרק ד :

- (א) הַנֶּדָּה יָפָה רַעֲיָתִי הַנֶּדָּה יָפָה עֵינֶיךָ יוֹנִים מִבְּעַד לְצִמְתֶּךָ שְׁעָרֶךָ כְּעֶדֶר הָעֵזִים שֶׁנִּלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד :
(ב) שְׁנֵיךָ כְּעֶדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן הַרְחָצָה שְׁפָלָם מִתְאַיְמוֹת וְשִׁפְלָה אֵין בָּהֶם :
(ג) כְּחוֹט הַשָּׁנִי שֶׁפִּתְתֶּךָ וּמִדְּבָרֶיךָ נֶאֱוָה כְּפֶלַח הַרְמוֹן רִקְתֶּךָ מִבְּעַד לְצִמְתֶּךָ :

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ח עמוד א :

דבר אחד לדור ואין שני דברין לדור.

דברים רבה א, א :

אמר הקב"ה ראה לשונה של תורה מה חביבה שמרפא את הלשון מנין שכן כתיב (משלי טו, ד) : "מרפא לשון עץ חיים" ואין עץ חיים אלא תורה שנאמר (שם ג, יח) "עץ חיים היא למחזיקים בה" ...
ריש לקיש אמר : מה לנו ללמוד ממקום אחר נלמוד ממקומו הרי משה עד שלא זכה לתורה כתיב בו (שם ד, י) "לא איש דברים אנכי". כיון שזכה לתורה נתרפא לשונו והתחיל לדבר דברים מנין ממה שקרינו בענין "אלה הדברים אשר דבר משה" :